

МЕТОДИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВИКОРИСТАННЯ АНГЛОМОВНИХ ЛЕКЦІЙ TED TALKS ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АУДІЮВАННІ В САМОСТІЙНІЙ РОБОТІ УЧНІВ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ

Подосиннікова Ганна Ігорівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

в.о. завідувача кафедри англійської філології та лінгводидактики

Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

ORCID ID: 0000-0001-6123-4845

Бутрим Владислава Олександрівна,

магістрант

Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

ORCID ID: 0009-0007-9363-8212

У статті висвітлено проблему формування англомовної компетентності в аудіюванні в учнів старших класів закладів загальної середньої освіти (профільної школи), проаналізовано дані досліджень цього питання науковцями та результати власних емпіричних досліджень. Розкрито мету та зміст навчання англомовного аудіювання учнів профільної школи, наголошено на необхідності формування у старшокласників достатньої компетентності в аудіюванні як здатності успішного взаєморозуміння з носіями мови в реальних умовах сучасного життя. З урахуванням вимог вітчизняних навчальних програм та Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти розглянуто вимоги до компетентності в англомовному аудіюванні учнів профільної школи, визначено місце та роль використання автентичних англомовних відеоматеріалів для формування компетентності в аудіюванні. Також обґрунтовано доцільність використання зазначених матеріалів для самостійної роботи учнів профільної школи, визначено критерії та принципи відбору автентичних відеоматеріалів для навчання аудіювання учнів старших класів (профільної школи). Висвітлено важливість самостійної роботи із сучасними англомовними автентичними матеріалами учнів профільної школи в освітній парадигмі сьогодення. Запропоновано та обґрунтовано доцільність використання англомовних лекцій TED Talks як засобу формування компетентності в аудіюванні учнів профільної школи. Комплексно охарактеризовано методичний потенціал англомовних лекцій TED Talks як сучасного засобу навчання аудіювання. Проаналізовано результати досліджень останніх років, які вивчали вплив використання англомовних автентичних матеріалів, зокрема лекцій TED Talks, на успішність формування у здобувачів освіти компетентності в аудіюванні, а також безпосередньо матеріали лекцій TED Talks. У ході дослідження визначено лінгвістичний, психологічний, соціокультурний та методично-організаційний потенціал лекцій TED Talks для формування англомовної компетентності в аудіюванні в ході самостійної роботи учнів профільної школи. Наведено приклади лекцій TED Talks, що відповідають визначеним критеріям і принципам відбору автентичних відеоматеріалів відповідно до вимог програми для 10 класу профільної школи. Подано методичні рекомендації щодо використання англомовних лекцій TED Talks як засобу формування компетентності в аудіюванні учнів профільної школи.

Ключові слова: автентичні відеоматеріали, англомовні лекції TED Talks, методичний потенціал, компетентність в аудіюванні, самостійна робота, профільна школа, англійська мова.

Podosynnikova Hanna, Butrym Vladyslava. The methodological potential of using English-language TED Talks lectures as a means of fostering listening competency in independent work of students in specialized schools

The goal of the article is to investigate and summarize the requirements for listening competency of students in specialized schools according to foreign language curricula and the Common European Framework of Reference for Languages, as well as to examine the methodological potential of using English-language authentic TED Talks lectures as a tool for forming listening competency in independent work of students in specialized schools. The article emphasizes the pivotal role of students' independent work with authentic materials in the modern educational paradigm. The research was conducted using the method of critical analysis of Ukrainian and foreign linguistic, pedagogical, and methodological sources, relevant educational programs, and the Common European Framework of Reference for Languages to confirm the relevance of the researched issue and generalize the results of contemporary scientific research. An empirical survey method of 10th-grade students was also applied to assess the current situation of using authentic audiovisual materials as a means of forming listening competency and to determine students' attitudes towards the possible use of English-language TED Talks lectures in independent work. The result of the research confirms the methodological potential of using English-language TED Talks lectures as a means of forming listening competency in students of specialized schools. The relevance, content, alignment with modern educational principles, and diversity of this material reveal broad prospects for its utilization in the educational process as a means of motivating students for independent language learning. Additionally, it is found that TED Talks lectures hold significant linguistic, socio-cultural, psychological and methodological potential. Relevant examples of TED Talks lectures are provided (according to the curriculum of the 10th and 11th grade) to illustrate the potential of the proposed educational practice.

Key words: authentic videos, methodological potential, English-language lectures, TED Talks lectures, specialized school, listening competence, independent work.

Вступ. Основною метою навчання іноземної мови в українській профільній школі є формування в учнів комунікативної компетентності як основи іншомовного спілкування [1]. У сучасній методиці викладання іноземних мов іншомовна комунікативна компетентність визначається як «здатність успішно вирішувати завдання взаємодії і взаєморозуміння з носіями мови, яка вивчається, у відповідності до норм і культурних традицій в умовах прямого й опосередкованого спілкування» [2].

Сучасні дослідники проблем викладання іноземної мови наголошують на першочерговості розвитку навичок аудіювання для ефективного засвоєння предмета. На думку А. Гамуда, «аудіювання (здатність розуміти розмовну мову на слух) є базовою мовною навичкою, якій має бути надана головна перевага серед мовних навичок» [3]. Р. Метрук, своєю чергою, вважає, що «здатність людини слухати і розуміти розмовну мову є критичною для усного спілкування будь-якою мовою» [4].

При цьому дослідники зазначають, що учні стикаються зі значними проблемами під час аудіювання, оскільки навчальні заклади приділяють цьому виду діяльності набагато менше уваги, ніж письму, читанню чи говорінню [3; 5].

Ефективність використання англійських автентичних відеоматеріалів для розвитку в учнів компетентності в аудіюванні досліджувалась у численних працях [6; 7; 8; 9; 10]. Висновки наукових пошуків вказують на те, що ААВ, зокрема лекції TED Talks, підвищують інтерес учнів до процесу аудіювання за рахунок цікавої та актуальної інформації, створюють реалістичне розмовне середовище, сприяють розумінню різних акцентів і вимов, розширюють лексичний запас та сприяють покращенню навичок комунікації [11; 12]. Водночас існує проблема недостатньої уваги до розвитку компетентності в аудіюванні у профільній школі та епізодичного використання ААВ у цьому процесі. Зокрема, в опитуванні 53% учнів зазначили, що ААВ для аудіювання їм пропонують нечасто, ще 26% вказали, що це відбувається дуже рідко, а 21% – ніколи.

Усе вищезазначене вказує на актуальність дослідження питання використання англійських автентичних відеоматеріалів у самостійній роботі учнів профільної школи як засобу активізації та урізноманітнення навчального процесу, підвищення мотивації та інтересу до навчання, розвитку соціокультурної компетенції.

Метою статті є дослідження методичного потенціалу використання ААВ, зокрема лекцій TED Talks, як засобу формування компетентності в аудіюванні у самостійній роботі учнів профільної школи.

Аналіз актуальних досліджень. Вивченню використання ААВ як засобу формування компетентності в аудіюванні здобувачів різних ступенів освіти приділяли увагу багато зарубіжних і вітчизняних дослідників.

Проблемою використання автентичних відеоматеріалів у процесі вивчення іноземної мови займалися такі вчені, як D. Hymes, M. Rost, J. Field, B. Tomlinson, T. Lynch, Anna C.-S. Chang, M. Allan, H. Кардашова, А. Лісова, К. Поселецька, І. Білянська, О. Косович,

М. Руденко, Г. Подосиннікова, О. Тарасевич, О. Тарнопольський, О. Рейда, А. Бандура, О. Жупаник та ін. Питання самостійної роботи з відеоматеріалами у процесі вивчення іноземної мови вивчали О. Бігич, Н. Горобченко, А. Пак, О. Нечай та ін.

Розробкою питання ефективності використання лекцій TED Talks у навчанні англійської мови у різний час займалися A. Schmidt (2016), M.A. Loya & T. Klemm (2016), C.-D. Nguyen & F. Boers (2019), S.H. Hassan & Z.H. Hassan (2018), C.-P. Wu (2020), А. Каліжанова (2020) та ін. У вітчизняному освітньому середовищі питання використання лекцій TED Talks у навчанні аудіювання досліджували І. Нестеренко (2022), Г. Кузан (2019), Ю. Матвіїв-Лозинська (2019), Р. Запотічна, О. Романюк (2022), Г. Корнюш (2019), І. Нестеренко та інші.

Протягом останніх років у світі було проведено чимало експериментальних досліджень щодо ефективності застосування лекцій TED Talks як засобу формування КА в учнів під час самостійної та аудиторної роботи. Наведемо висновки деяких з них. За висновками дослідників, лекції TED є одним з відомих нових медіа, що поширюють передові концепції у всьому світі. Вчителі можуть використовувати цей матеріал для пробудження в учнях інтересу та зацікавленості до певних тем і питань, які можна поглибити в рамках навчальної програми [13; 14; 15].

Г. Обарі та С. Ламбахер підтвердили, що навчання, побудоване на використанні ресурсу TED, мало позитивний вплив на загальні досягнення у вивченні англійської мови японськими студентами [16].

І. Хе та У. Кьон у ході дослідження за участю 70 корейських студентів дійшли висновку, що автентичні матеріали, такі як TED Talks, значно поліпшили КА експериментальної групи [17].

І. Лі та ін. у своєму дослідженні впливу лекцій TED Talks на навчальні досягнення китайських студентів спостерігали, що студенти змінили свою роль з пасивних споживачів інформації на дослідницьку, покращили КА та здатність до аргументування власної думки та до критичного мислення [18].

Досліджуючи прогрес у КА контрольної та експериментальної груп, що навчалися за допомогою аудіоматеріалів до підручника та відеолекцій TED Talks відповідно, С. Тільвані констатує помітну різницю у досягненнях після закінчення експерименту. Також відзначається зниження тривожності студентів, яка виникала під час виконання завдань на аудіювання. Такий результат дослідник пов'язує з можливістю використання звичних гаджетів (телефон, планшет), відсутністю обмежень у часі і місці виконання завдання, зацікавленості у змісті лекції та підвищеній мотивації [19]. Такий позитивний ефект використання лекцій TED Talks для формування КА та інших складників комунікативної компетентності учнів дослідники пояснюють низкою переваг цього матеріалу.

Відомо, що для досягнення високої КА важливо пропонувати учням різноманітні автентичні матеріали та добирати типи текстів, що відповідають реаль-

ним комунікативним ситуаціям [10]. Лекції TED Talks є сучасним зразком популярного відеоформату з живим літературним розмовним мовленням та інформативно насиченим текстом для розробки завдань для аудіювання. Окрім того, що вони є переконливими, повчальними, інформативними та розважальними, TED Talks також можуть бути надихаючими та вражаючими, нести значну освітню цінність як у вивченні мови, так і з точки зору загальних знань [20].

Матеріали та метод. Дослідження проводилось методом критичного аналізу українських та іноземних лінгвістичних, педагогічних та методичних джерел, відповідних навчальних програм та Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти з метою визначення актуальності досліджуваного питання та узагальнення результатів сучасних наукових пошуків.

Застосовано лінгвометодичний аналіз лекцій TED Talks з метою вивчення їх методичного потенціалу. Нами було відібрано та проаналізовано лекції TED Talks, які відповідають рекомендаціям навчальних програм з предмета «Англійська мова» (10 клас) щодо тематики для обговорення, лексичного навантаження, швидкості мовлення та інших критеріїв відбору.

Також застосовано емпіричний метод опитування учнів 10 класів щодо поточної ситуації з використанням ААВ як засобу формування компетентності в аудіюванні та для з'ясування ставлення учнів до можливого використання англійських лекцій TED Talks у самостійній роботі. У дослідженні взяли участь 38 учнів 10 класу, з них 14 – жіночої статі, 24 – чоловічої статі віком від 16 до 17 років. Опитування проводилось серед учнів таких шкіл м. Суми: Комунальна установа «Сумська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів № 6», Комунальна установа «Сумська спеціалізована школа І–ІІІ ступенів № 9», Комунальна установа «Сумська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів № 4». Для всіх них англійська мова є першою іноземною, українська мова – рідною. Опитування проводилося протягом вересня 2023 року.

Результати. Згідно з вимогами навчальної програми з іноземної мови для профільної школи, на кінець 11 класу учні мають сформувати комунікативні вміння на рівні В2. Сприймання на слух (аудіювання) має бути сформоване на рівні достатньому для: розуміння складних за змістом та структурою висловлювань у межах нормативного мовлення за умови попередньої обізнаності з темою; розуміння аргументації та хронологічної послідовності повідомлення; уміння вирізняти основну думку повідомлення та точку зору мовця; розуміння більшості документальних ефірних аудіоматеріалів, теленовін, суспільно-політичних програм, ток-шоу тощо; розуміння настрою мовця та емоційного забарвлення повідомлення [1; 21]. Згідно із Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти та опису у зазначеному документі володіння іноземною мовою на рівні В2, учень 11 класу має вміти: розуміти основні ідеї тексту як на конкретну, так і на абстрактну тематику, у тому числі й технічні (спеціалізовані) дискусії за фахом; нормально спілкуватися з носіями мови з таким ступенем швидкості та спонтанності, який не завдає

труднощів жодній зі сторін; чітко і детально висловлюватись на широке коло тем, виражати свою думку з певної проблеми, наводячи аргументи за і проти [21]. До того ж у документі зазначено, що під час самооцінювання своєї КА користувач мови рівня В2 має відзначати, що він може розуміти об'ємні висловлювання та лекції і стежити навіть за складною аргументацією на досить знайому тематику; розуміє більшість новин та телевізійних програм про поточні події; розуміє більшість художніх фільмів на літературній мові [21]. Для успішного формування такого рівня КА необхідно застосовувати у навчальному процесі ААВ [21]. Використання цього типу навчальних матеріалів забезпечить підвищення ефективності процесу набуття КА, наближення навчальних умов до реальних іншомовних комунікацій та підвищення вмотивованості учнів. Загальноєвропейські рекомендації також наголошують на необхідності вивчення іноземної мови за допомогою її прямого автентичного використання такими способами, як: прослуховування оригінальної розмови інших осіб, записів радіо та телепрограм; перегляд автентичних відео [21].

І. Качур зазначає, що використання ААВ у ході аудиторної та самостійної роботи сприяє більш ефективному та швидкому засвоєнню мови; покращує входження учнів в іншомовну культуру; розширює кругозір, сприяє розвитку толерантності; сприяє творчому розвитку; підвищує мотивацію до навчання; готує учнів до реальної комунікації іноземною мовою [6; 22].

З метою дослідження питання використання ААВ на уроках англійської мови у 10 класі старшої школи нами було проведено опитування учнів. Опитування містить 12 питань, які стосуються рівня задоволеності учнів власною КА, частоти самостійного перегляду ААВ та рівня розуміння такого матеріалу, частоти використання ААВ для аудіювання в навчальному процесі та складнощів, з якими стикаються учні під час аудіювання. В ході опитування було виявлено, що учні загалом позитивно оцінюють рівень власної КА. 57% респондентів оцінили власний рівень як добрий, 36% – як задовільний і лише 11% – як поганий. При цьому регулярно переглядають ААВ у вільний час лише 10% респондентів, 68% – час від часу і 22% ніколи не переглядають ААВ самостійно. Покращити розуміння ААВ, не докладаючи значних зусиль, хотіли би 68% опитаних учнів, готові докладати зусилля – 10%, а ще 22% не впевнені, що це потрібно. Серед можливих ресурсів, які могли б бути використані для розвитку КА учні надали перевагу прослуховуванню англійських подкастів (79%), музики та текстів пісень (58%), перегляду науково-популярних передач та лекцій (42%). При цьому зазначено, що в школі ААВ для аудіювання пропонується нечасто (53%), дуже рідко (26%) або ніколи (23%). Одночасно високий відсоток учнів висловили готовність до СР з ААВ: 47% готові працювати регулярно та 37% – іноді. На жаль, 95% респондентів не знають про ресурс TED і лише 5% слухали чи дивились лекції TED Talks. Варто також зазначити, що серед труднощів, з якими стикаються учні під час аудіювання, 89% вка-

зали на психологічну напругу через неможливість прослухати матеріал ще раз, 68% – на наявність незнайомої лексики, 42% мають проблеми через швидкий темп мовлення, 42% відзначили, що втрачають інтерес через нецікавий (або незрозумілий) зміст.

Предметом нашого дослідження є методичний потенціал у розвитку КА такого різновиду ААВ, як лекції TED Talks. TED – аббревіатура від англійського «Technology Entertainment Design» – це некомерційна організація у США, метою якої є надання майданчика спікерам, що мають ідеї, здатні змінити світ. Важливо підкреслити, що проєкт TED носить неприбутковий, неупереджений, позапартійний характер, що робить його джерелом об'єктивної і багаторакурсної інформації. Слоганом організації є фраза «Ideas Worth Spreading». Організатори ставлять собі за мету поширювати у світі передові, захопливі, значущі ідеї для формування адекватного розуміння головних викликів сучасності та активізації членів суспільства у житті громади, країни, планети [23]. На конференціях TED провідні теоретики та практики виступають з промовами, у яких діляться своїми найяскравішими ідеями та життєвим досвідом. Отримати право на виступ на конференції можна лише за запрошенням організаторів. Промова має тривати 18 хвилин або менше. Відеозаписи цих промов і формують каталоги проєкту TED Talks. Каталог відеолекцій TED Talks налічує понад 4000 виступів у таких категоріях, як наука, бізнес, здоров'я, освіта, виховання, екологія, технології, гендер, харчування, управління, професійна орієнтація, психологія, медицина, науки та багато інших. Виступи систематизовано за темами і датами. За пошуковим запитом платформа надає список запропонованих виступів на відповідну тематику [24].

Уважаємо ресурс TED одним з ефективних джерел автентичних відеоматеріалів для вивчення мови, позаяк він пропонує свіжий, сучасний контент у зручному відеоформаті. Отже, виходячи із зазначеного вище, можемо стверджувати, що лекції TED Talks як засіб формування КА учнів профільної школи містить у собі значний лінгвістичний, соціокультурний, психологічний та методико-організаційний потенціал.

Лінгвістичний потенціал лекцій TED Talks полягає у тому, що вони пропонують автентичні тексти на актуальні теми, які стимулюють інтерес та мотивацію слухачів і при цьому є зразками використання сучасного літературно-розмовного мовлення. Промови виголошують спікери – високоосвічені носії мови, які користуються авторитетом у своїй галузі, є кваліфікованими спеціалістами або людьми з нестандартним і свіжим поглядом на ту чи іншу проблему. Важливою перевагою лекцій TED Talks є те, що учні отримують зразок вживання мовних засобів, який є прийнятним і адекватним для англомовного простору, приклад вживання ідіом, фразеологічних зворотів, невербальних засобів. Завдяки регулярному перегляду такого матеріалу поступово формується здатність автоматично та доречно відтворювати у процесі спілкування готові елементи мови, які призначені саме для цих ситуацій [25]. Лекції

завжди витримані у стилістиці сучасного розмовно-літературного та академічного мовлення, яке відображає реальне спілкування та вимоги до навчання англійської мови як іноземної. Мовці активно використовують структури та ідіоми, притаманні природному використанню англійської мови в межах такого жанру. Лекції TED Talks виголошують промовці з усіх куточків світу, що дозволяє ознайомити учнів з природним звучанням різноманітних акцентів англійської мови, з якими з великою вірогідністю вони стикнуться у реальному житті. Лектори демонструють різні акценти, швидкості, стилі та манери говоріння, які розвивають адаптивність та гнучкість слухачів. Окрім того, відеоряд надає візуальну та паралінгвальну підтримку, що полегшує розуміння та збагачує комунікативний контекст. Перегляд лекцій TED Talks сприяє розвитку рефлексії, дискусії та самопрезентації. Візьмемо для прикладу лекцію “*The history of human emotions*” (https://www.ted.com/talks/tiffany_watt_smith_the_history_of_human_emotions?utm_campaign=tedsread&utm_medium=referral&utm_source=tedcomshare), що має 4,521,764 перегляди і була виголошена Tiffany Watt Smith, історикинею культурології у листопаді 2017 року. У цій захопливій промові розповідається про історію емоцій, формування слів для їх опису і визначення та як способи опису емоцій у різних культурах відображаються на людських почуттях. Візьмемо маленький уривок промови і подивимось, як доречно науковиця використовує готові елементи мови, характерні для живого літературно-розмовного мовлення:

“There are some emotions which wash the world in a single color, like the terror felt as a car skids. But more often, our emotions crowd and jostle together until it is actually quite hard to tell them apart. Some slide past so quickly you'd hardly even notice them, like the nostalgia that will make you reach out to grab a familiar brand in the supermarket...”

Соціокультурний потенціал лекцій TED Talks полягає у їх властивості надавати глобальну та багатоглобну перспективу на різні суспільні, наукові, культурні, технологічні та особисті питання, які хвилюють людство. Вони сприяють міжкультурному діалогу та обміну ідеями між людьми з різних куточків світу, розвивають міждисциплінарний спосіб мислення та вирішення проблем, заохочують співпрацю спеціалістів з різних галузей науки тощо. Завдяки своїй змістовності лекції TED Talks стимулюють прагнення до самоосвіти, постійного навчання, розвитку критичного мислення. Перегляд лекцій впливає на цінності та позиції учнів, формує їхні цілі, світогляд, мотивацію, розвиває комунікативні здібності, відкритість до сприйняття нового. Так, у лекції “*How ancient Arctic carbon threatens everyone on the planet*” (https://www.ted.com/talks/sue_natali_how_ancient_arctic_carbon_threatens_everyone_on_the_planet?utm_campaign=tedsread&utm_medium=referral&utm_source=tedcomshare), презентованій дослідницею Арктики Sue Natali (1,663,459 переглядів), розглянуто проблему справжніх ризиків і небезпек, що чекають людство внаслідок танення

арктичних льодовиків та презентовано програму запобігання катастрофі “Permafrost Pathways”. Лекція є надзвичайно інформативною, порушує проблему глобального значення та вчить, що спільні зусилля людства здатні побороти майбутні виклики.

Психологічний потенціал лекцій TED Talks полягає в тому, що вони викликають щире зацікавлення учнів до змісту лекції, що, своєю чергою, підвищує мотивацію до навчання. Виникає емоційна залученість, що робить процес навчання цікавішим та стимулюючим. Емоційно насичені лекції легше сприймаються та запам'ятовуються. Часто лектори TED діляться особистим досвідом, який викликає емпатію в учнів, стимулює до рефлексії на запропоновану тему та може стати джерелом натхнення.

Майже завжди лекції TED Talks пропонують позитивний погляд на проблему та активний пошук шляхів з будь-якої складної ситуації, що формує в учнях позитивний настрій та активну позицію. Робота з лекціями TED Talks здатна підвищити учнівську самооцінку як через розуміння своєї здатності сприймати автентичне мовлення, так і через набуття нових актуальних знань. Використання такого матеріалу знижує тривожність і невпевненість щодо власного володіння мовою. Учні спостерігають, що наявність акценту та незначних помилок не стає на заваді у донесенні власної думки широкій аудиторії. СР з лекціями позитивно впливає на самодисципліну, адже вимагає від учнів концентрації, уваги і здатності до самостійного планування виконання завдань.

Для прикладу, лекція “*Why you should make useless things*” (https://www.ted.com/talks/simone_giertz_why_you_should_make_useless_things?utm_campaign=tedsdspread&utm_medium=referral&utm_source=tedcomshare)

від незалежної винахідниці Simone Giertz набрала більше 4,5 мільйона переглядів. Сімона ділиться особистим досвідом пошуку себе в цьому світі. Вона розповідає про подолання тривожності та «синдрому відмінності» на шляху до себе. “*To me that's the true beauty of making useless things, because it's this acknowledgment that you don't always know what the best answer is. And it turns off that voice in your head that tells you that you know exactly how the world works. And maybe a toothbrush helmet isn't the answer, but at least you're asking the question*”. Лекція надзвичайно щира та дотепна, ілюстрована розробками винахідниці та однозначно має позитивний психологічний вплив.

Розвиток критичного мислення – ціль, яку має переслідувати сучасний освітній процес [26; 27]. Добір відповідних матеріалів для аудіювання є значущим ресурсом для розвитку цієї здібності. Лекції TED володіють таким потенціалом через свої особливості [20]. Додатковою перевагою розвитку КА за допомогою лекцій TED Talks є «розширення горизонтів» учнів. Аудіювання тому і є важливим умінням, бо виступає безкінечним джерелом знань і навчання нового [28].

Активне емоційне залучення учня також є одним з критеріїв, за якими оцінюються освітні матеріали [29].

Порівняно з випусками новин, академічними лекціями або адаптованими матеріалами лекції TED Talks викликають набагато більшу емоційну залученість учнів завдяки різноманітності тем, захопливим історіям з життя та інсайтам. Оскільки ціль організації TED – надихати аудиторію всього світу, вважаємо, що редактори TED проводять первинний відбір матеріалів для використання в освітньому процесі [20].

Вибираючи TED Talks як лекції для розвитку КА учнів профільної школи під час самостійної роботи, ми «не лише навчаємось слухати, але слухаємо, щоб навчатись» [28; 30], розширюючи таким чином світогляд учнів. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти також наголошують на ширшому впровадженні творчої, інтерактивної, самостійної форми роботи, що відповідає віковим особливостям учнів. При цьому слід зауважити, що методи і прийоми, які були ефективними на попередньому ступені освіти, виявляються мало придатними для учнів 10–11 класів профільної школи. Учні такої вікової категорії через психоемоційні особливості не схильні до механічного запам'ятовування і відтворення матеріалу. Водночас вони виявляють інтерес до актуальних інформативних автентичних матеріалів, що спонукають до дискусії та критичного осмислення змісту [31].

Методико-організаційний потенціал використання лекцій TED Talks для формування компетентності КА учнів старшої школи у процесі самостійної роботи полягає насамперед у доступності та різноманітності контенту. Лекції TED доступні онлайн безкоштовно і без обмежень. Переглядати їх можна як з ресурсу TED, так і на платформі YouTube. Ними легко ділитись у месенджерах і завантажувати на пристрої для користування офлайн. Лекції мають структурований формат (вступ, основна частина, висновки), інтерактивний транскрипт, субтитри, переклад, можливість зміни швидкості тощо. Все це робить їх зручними для викладачів та учнів. Можливості пошукової системи сайту TED полегшують відбір матеріалу відповідно до потрібної тематики, довжини відео, актуальності інформації. Інформативний і проблемний характер лекцій стимулюють учнів до дискусії, рефлексії у вигляді есе, що перетворює учня на активного учасника навчального процесу. Лекції TED є зручним форматом для СР учнів над поставленими завданнями з подальшим обговоренням у класі або чаті.

Додатковою перевагою відеолекцій TED є легкість їх використання як учнями, так і вчителями. Кожна лекція має якісний переклад на 40 мовах світу. Окрім того, лекції доповнені транскриптом повного тексту виступу, що полегшує розробку завдань. Слухач має можливість регулювати швидкість відео, а отже, сповільнювати чи пришвидшувати темп мовлення залежно від комфортної швидкості сприйняття [20; 31; 33]. С.М. Парк і К.У. Ча також наголошують на технічних перевагах використання лекцій TED в освітньому процесі [34]. Наявність інтерактивного транскрипту дозволяє учням використовувати практику одночасного слухання та читання тексту, що значно підвищує розуміння почутого і під-

вищення вмотивованості учнів [20]. Окрім того, лекціями TED легко ділитися через соціальні мережі або месенджери, завантажувати на пристрої та переглядати офлайн. Бажані лекції можна шукати на платформі за допомогою різних запитів: за ім'ям спікера, за тривалістю, за датою, за тематикою або ключовими словами тощо. Така утилітарність матеріалу може надихнути учнів до самостійного, автономного та безперервного навчання [35; 13; 20].

Поряд з численними перевагами використання лекцій TED Talks для формування КА дослідники вказують і на труднощі, які виникають під час сприйняття такого матеріалу. На складність розуміння учнями відео впливають різні фактори: жанрова приналежність, тематична спрямованість і попередня обізнаність учня із запропонованою тематикою, швидкість мовлення та ясність вимови, довжина відео тощо [36]. Хоча підготовка до реальних комунікативних ситуацій передбачає

введення в практику аудіювання різних акцентів англійської мови [37], необхідно контролювати складність та нестандартність акценту мовця, щоб не викликати в учнів розчарування. Важливо також не перевантажувати учнів довжиною відео. Якою б цікавою не була лекція, утримувати увагу учня старшого класу довше 10–12 хвилин надзвичайно складно [20].

Висновки. Отже, методичний потенціал використання англійських лекцій TED Talks як засобу формування КА у СР учнів профільної школи полягає у можливості створити з їх допомогою цікаве, ефективне навчальне середовище, занурити учнів у автентичне мовлення, підвищити мотивацію до навчання та самооцінку учнів.

Перспективою подальших досліджень є розробка комплексів вправ для ефективного використання методичного потенціалу англійських лекцій TED Talks як засобу формування КА у СР учнів профільної школи.

Література:

1. Навчальна програма з іноземних мов для загальноосвітніх закладів і спеціальних шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов для 10–11 класів, затверджена Наказом Міністерства освіти і науки України № 1407 від 23 жовтня 2017 р.
2. Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студентів класичних, педагогічних, лінгвістичних університетів. Київ : Ленвіт, 2013, 590 с.
3. Hamouda A. An Investigation of Listening Comprehension Problems Encountered by Saudi Students in the EL Listening Classroom. *International Journal of Academic Research in Progressive Education and Development*, 2013. Vol. 2, p. 113–155.
4. Metruk R. Extensive listening practice of EFL learners with authentic English videos. *Teaching English with technology*, 2021. Vol. 16. No. 4, pp. 3–19.
5. Gilakjani A.P. & Sabouri N.B. Learner's Listening Comprehension Difficulties in English Language Learning: A Literature Review. *English Language Teaching*, 2016. Vol. 9(6), pp. 123–133.
6. Качур І.І. Використання автентичних матеріалів як креативний підхід до вивчення іноземної мови. *«Інноваційна педагогіка», Теорія та методика навчання (з галузей знань)*. 2020. Т. 21. № 2, с. 13–15.
7. Жупаник О. Ефективність та особливості застосування автентичних матеріалів, спрямованих на розвиток слухового сприймання на заняттях з англійської мови. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2022. Т. 1. № 25, с. 67–74.
8. Gilmore A. Authentic materials and authenticity in foreign language learning. *Language teaching*, 2007. Vol. 40, p. 97–118.
9. Wu D. Conquering ESL Students' English Listening Barriers. *Master's Projects and Capstones*, 2020, 978 p.
10. Field J. Listening in the language classroom. Cambridge: Cambridge University Press, 2008.
11. Корнюш Г.В. Можливості використання відеоматеріалів TED Talks у процесі викладання англійської мови у вищій школі. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 2019. Т. 2. № 66, с. 24–29.
12. Кузан Г.С., Матвіїв-Лозинська Ю.О. Використання матеріалів лекцій TED Talks для підвищення комунікативної компетентності студентів закладів вищої освіти. *НАУКОВІ ЗАПИСКИ. Серія: Педагогічні науки*, 2019. Вип. 183, с. 109–113.
13. Rubenstein L.D. Using TED Talks to inspire thoughtful practice. *The Teacher Educator*. 2012. Vol. 47(4), p. 261–267.
14. Bal-Tastan S., Davoudi S.M.M. The impact of teacher's efficacy and motivation on students' academic achievement in science education among secondary and high school students. *Eurasia Journal of MST Education*, 2018. Vol. 14(6), p. 2353–2366.
15. Lopez-Carril S., Ano V., Gonzales-Serrano M.H. Introducing TED Talks as a pedagogical resource in sport management education through YouTube & LinkedIn. *Sustainability*, 2020. Vol. 23.
16. Obari H., Lambacher S. Impact of Blended Environment with M-Learning on EFL Skills in Proceedings of the 2014 EUROCALL Conference, the Netherlands, 2014.
17. Hye Y., Kyung W. Effects of shadowing using TED on EFL learners' listening skills. *Multimedia-Assisted Language Learning*, 2015. Vol. 18(3).
18. Li Y., Gao Y., Zhang D. To speak like a TED speaker. A case study of TED motivated English public speaking study in EFL teaching. *Higher Education Studies*, 2015. Vol. 6(1), pp. 53–59.
19. Tilwany S.A. The impact of using TED Talks as a learning instrument on enhancing Indonesian EFL Learners' listening skill. *Hindavi Educational Research International*. 2022. Vol. 2022.
20. Jian H. Pros and Cons of TED-based listening instructions for English Majors in China: Students' insights. *Indonesian EFL Journal*, 2015. Vol. 1(1), pp. 34–40.

21. Ніколаєва С.Ю. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. видання доктор пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва. Ленвіт, 2013, 273 с.
22. Білянська І.П. Формування англомовної аудитивної компетентності майбутніх учителів із використанням аудіокниг художніх творів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 «Теорія та методика навчання (германські мови). Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка ; наук. кер. І.П. Задорожна. Тернопіль, 2018. 317 с.
23. Лобачова І., Федь, І. Використання TED Talks ресурсів у вдосконаленні іноземної мовленнєвої компетентності здобувачів вищої освіти спеціальності 013 «Початкова освіта». *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*, 2023. Т. 19, с. 64–75.
24. URL: ted.com.
25. Подосиннікова Г. Методична типологія труднощів навчання ідіоматичного розмовного мовлення майбутніх учителів англійської мови. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2018. Т. 4. № 78, с. 172–185.
26. Huang Y.S. Call for reform of English major program: Revisit to absence of critical thinking ability. *Foreign Language World*, 2010. Vol. 20(1), p. 11–16.
27. Подосиннікова Г. Методична характеристика інтерактивного навчання іноземних мов. *Педагогічний процес: теорія і практика* : збірник наукових праць, 2012. Т. 3, с. 196–208.
28. Tomlinson B. & Masuhara H. Research for materials development in language learning. London : Continuum International Publishing Group, 2010.
29. Liu L. & Miao R. Theory and practice of L2 language listening [M]. Beijing : Foreign Language Teaching & Research Press, 2011.
30. Rost M. Teaching and researching listening [M]. Beijing : Foreign Language Teaching & Research Press, 2005.
31. Редько Т.К. Полонська Н.П., Басай Н. та ін. Лінгводидактичні засади навчання іноземної мови учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів : методичний посібник / за наук. ред. В.Г. Редька. Київ : Педагогічна думка, 2013, 260 с.
32. Ghory S., Ghafory H. The impact of modern technology in the teaching and learning process. *International Journal of Innovative Research and Scientific Studies*, 2021. Vol. 4(3), p. 168–173.
33. Ludvig J. TED Talks as an emergent genre. *CLC Web: Comparative literature and culture*, 2017. Vol. 19(1).
34. Park S.M., Cha K.W. Pre-service teachers' perspectives on a blended listening course using TED Talks. *Multimedia-Assisted Language Learning*, 2013. Vol. 16(2), p. 93–116.
35. Loya M.A., Klemm T. Teaching note-using TED Talks in the social-work classroom: encouraging students' engagement and discourse. *Journal of social work education*, 2016. Vol. 52(4), p. 518–523.
36. Liang, W. Learners' factors in second language listening [M]. Shanghai : Shanghai Jiao Tong University Press, 2010.
37. Lynch, T. Study listening [M]. Cambridge : Cambridge University Press, 2012.

References:

1. Navchalna prohrama z inozemnykh mov dlia zahalnoosvitnikh zakladiv i spetsialnykh shkil iz pohlyblenym vyvchenniam inozemnykh mov dlia 10–11 klasiv, zatverdzhena Nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy [Educational Program for Foreign Languages in General Education Institutions and Special Schools with Intensive Foreign Language Learning for Grades 10–11, approved by Order No. 1407 of the Ministry of Education and Science of Ukraine]. October 23, 2017 [in Ukrainian].
2. Bihych, O.B., Borysko, N.F., Boretska, G.E., et al. (2013). *Metodyka navchannia inozemnykh mov i kultur: teoriia i praktyka: pidruchnyk dlia studentiv klasychnykh, pedahohichnykh, lnhvistychnykh univertsitetiv* [Methodology of Teaching Foreign Languages and Cultures: Theory and Practice: Textbook for Students of Classical, Pedagogical, and Linguistic Universities]. Kyiv: Lenvit. 590 p. [in Ukrainian].
3. Hamouda, A. (2013). An Investigation of Listening Comprehension Problems Encountered by Saudi Students in the EL Listening Classroom. *International Journal of Academic Research in Progressive Education and Development*, 2013. Vol. 2, p. 113–155.
4. Metruk, R. (2021). Extensive listening practice of EFL learners with authentic English videos. *Teaching English with technology*, 16(4), 3–19.
5. Gilakjani, A.P. & Sabouri, N.B. (2016). Learner's Listening Comprehension Difficulties in English Language Learning: A Literature Review. *English Language Teaching*, 9(6), 123–133.
6. Kachur, I.I. (2020). Vykorystannia avtentychnykh materialiv yak kreatyvnyi pidkhid do vyvchennia inozemnoi movy [Using Authentic Materials as a Creative Approach to Foreign Language Learning]. *"Innovatsiina pedahohika", Teoriia ta metodyka navchannia (z haluzei znan) [Innovative Pedagogy, Theory and Methods of Teaching] (in the Fields of Knowledge)*, 21(2), 13–15 [in Ukrainian].
7. Zhupanyk, O. (2022). Efektyvnist ta osoblyvosti zastosuvannia avtentychnykh materialiv, spriamovanykh na rozvytok slukhovoho sprymannia na zaniattiakh z anhliiskoi movy [Effectiveness and Features of Using Authentic Materials Aimed at Developing Listening Skills in English Language Classes]. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia [Problems of Modern Teacher Training]*, 1(25), 67–74 [in Ukrainian].
8. Gilmore, A. (2007). Authentic materials and authenticity in foreign language learning. *Language teaching*, 40, 97–118.
9. Wu, D. (2008). Conquering ESL Students' English Listening Barriers. *Master's Projects and Capstones*, 978 p.
10. Field, J. (2008). *Listening in the language classroom*. Cambridge: Cambridge University Press.
11. Korniyush, H.V. (2019). Mozhlyvosti vykorystannia videomaterialiv TED Talks u protsesi vykladannia anhliiskoi movy u vyschii shkoli [The Use of TED Talks Video Materials in Teaching English at Higher Education Institutions].

- Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh [Pedagogy of Creative Personality Formation in Higher and Secondary Schools]*, 2(66), 24–29 [in Ukrainian].
12. Kuzan, G.S., & Matviiv-Lozynska, Yu.O. (2019). Vykorystannia materialiv lektsii TED Talks dlia pidvyshchennia komunikatyvnoi kompetentnosti studentiv zakladiv vyshchoi osvity [Using TED Talks Lecture Materials to Enhance Communicative Competence of Higher Education Students]. *NAUKOVI ZAPYSKY. Seriya: Pedahohichni nauky [Scientific Notes. Series: Pedagogical Sciences]*, 183, 109–113 [in Ukrainian].
  13. Rubenstein, L.D. Using TED Talks to inspire thoughtful practice. *The Teacher Educator*, 2012. Vol. 47(4), 261–267.
  14. Bal-Tastan, S., Davoudi, S.M.M. (2018). The impact of teacher's efficacy and motivation on students' academic achievement in science education among secondary and high school students. *Eurasia Journal of MST Education*, 14(6), 2353–2366.
  15. Lopez-Carril, S., Ano, V., Gonzales-Serrano, M.H. (2020). Introducing TED Talks as a pedagogical resource in sport management education through YouTube & LinkedIn. *Sustainability*, 12(23).
  16. Obari, H., Lambacher, S. (2014). Impact of Blended Environment with M-Learning on EFL Skills in Proceedings of the 2014 EUROCALL Conference, the Netherlands.
  17. Hye, Y., Kyung, W. (2015). Effects of shadowing using TED on EFL learners' listening skills. *Multimedia-Assisted Language Learning*, 18(3).
  18. Li, Y., Gao, Y., Zhang, D. (2015). To speak like a TED speaker. A case study of TED motivated English public speaking study in EFL teaching. *Higher Education Studies*, 6(1), 53–59.
  19. Tilwany, S.A. (2022). The impact of using TED Talks as a learning instrument on enhancing Indonesian EFL Learners' listening skill. *Hindavi Educational Research International*. Vol. 2022.
  20. Jian, H. (2015). Pros and Cons of TED-based listening instructions for English Majors in China: Students' insights. *Indonesian EFL Journal*, 1(1), 34–40.
  21. Nikolaeva, S.Yu. (2013). Zahalnoevropeiski rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia [Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment]. Lenvit, 2013, 273 p. [in Ukrainian].
  22. Bilyanska, I.P. (2018). Formuvannia anhloimovnoi audytyvnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv iz vykorystanniam audioknykh khudozhnykh tvoriv: dys. ... kand. ped. nauk [Formation of English Listening Competence of Future Teachers Using Audiobooks of Literary Works (Unpublished doctoral dissertation)]. Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatyuk [in Ukrainian].
  23. Lobachova, I., & Fed, I. (2023). Vykorystannia TED Talks resursiv u vdoskonalenni inshomovnoi movlennievoi kompetentnosti zdobuvachiv vyshchoi osvity spetsialnosti 013 «Pochatkova osvita» [The Use of TED Talks Resources in Improving Foreign Language Speaking Competence of Higher Education Students Majoring in Elementary Education (Specialty 013)]. *Profesionalizm pedahoha: teoretychni y metodychni aspekty [Teacher Professionalism: Theoretical and Methodological Aspects]*, 19, 64–75 [in Ukrainian].
  24. Retrieved from: ted.com.
  25. Podosynnikova, H. (2018). Metodychna typolohiia trudnoshchiv navchannia idiomatychnoho rozmovnoho movlennia maibutnikh uchyteliv anhliiskoi movy [Methodological Typology of Difficulties in Teaching Idiomatic Spoken Language to Future English Teachers]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii [Pedagogical Sciences: Theory, History, Innovative Technologies]*, 4(78), 172–185 [in Ukrainian].
  26. Huang, Y.S. (2010). Call for reform of English major program: Revisit to absence of critical thinking ability. *Foreign Language World*, 20(1), 11–16.
  27. Podosynnikova, H. (2012). Metodychna kharakterystyka interaktyvnoho navchannia inozemnykh mov [Methodological Characteristics of Interactive Foreign Language Teaching]. *Pedahohichni protses: teoriia i praktyka: zbirnyk naukovykh prats [Pedagogical Process: Theory and Practice: Collection of Scientific Works]*, 3, 196–208 [in Ukrainian].
  28. Tomlinson, B. & Masuhara, H. (2010). Research for materials development in language learning. London: Continuum International Publishing Group.
  29. Liu, L. & Miao, R. (2011). Theory and practice of L2 language listening [M]. Beijing: Foreign Language Teaching & Research Press.
  30. Rost, M. (2005). Teaching and researching listening [M]. Beijing: Foreign Language Teaching & Research Press.
  31. Redko, T.K., Polonska, N.P., Basai, N., et al. (2013). Lihvodydaktychni zasady navchannia inozemnoi movy uchniv starshykh klasiv zahalnoosvitnykh navchalnykh zakladiv: metodychnyi posibnyk. / za nauk. red. V.H. Redka. Kyiv: Pedahohichna dumka [Linguodidactic Principles of Teaching Foreign Languages to Upper Secondary School Students: A Methodological Handbook. (V.G. Redko, Ed.). Kyiv: Pedagogichna Dumka], 260 p. [in Ukrainian].
  32. Ghory, S., Ghafory, H. (2021). The impact of modern technology in the teaching and learning process. *International Journal of Innovative Research and Scientific Studies*, 4(3), 168–173.
  33. Ludvig, J. (2017). TED Talks as an emergent genre. *CLC Web: Comparative literature and culture*, 19(1).
  34. Park, S.M., Cha, K.W. (2013). Pre-service teachers' perspectives on a blended listening course using TED Talks. *Multimedia-Assisted Language Learning*, 16(2), 93–116.
  35. Loya, M.A., Klemm, T. (2016). Teaching note-using TED Talks in the social-work classroom: encouraging students' engagement and discourse. *Journal of social work education*, 52(4), 518–523.
  36. Liang, W. (2010). Learners' factors in second language listening [M]. Shanghai: Shanghai Jiao Tong University Press.
  37. Lynch, T. (2012). Study listening. [M]. Cambridge: Cambridge University Press.